

STORTINGET

Representantforslag 25 S

(2021–2022)

fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad og Alfred Jens Bjørlo

Dokument 8:25 S (2021–2022)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ingvild Wettrhus Thorsvik, Ola Elvestuen, André N. Skjelstad og Alfred Jens Bjørlo om å styrke dyrevelferden for produksjonsdyr

Til Stortinget

Bakgrunn

Forslagsstillerne ønsker med dette representantforslaget å bidra til å styrke dyrs rettigheter og velferd og vil blant annet foreslå å be regjeringen utarbeide en stortingsmelding om dyrevelferd for produksjonsdyr.

Norsk landbruk holder et høyt nivå på de fleste områder. De siste årene har man sett viktige gjennomslag for dyrevelferd i Norge. Likevel er det avdekket utfordringer i dyrevelferden som viser at det trengs ytterligere tiltak. Dyrehold skal i størst mulig grad ta hensyn til dyrenes naturlige adferd og behov. Dyr har egenverdi og skal behandles med respekt.

Mangelfulle levekår med lite bevegelsesfrihet og mangel på naturlig aktivitet er en kilde til sykdom og atferdsforstyrrelser hos produksjonsdyr. Det er ikke en ønsket situasjon for verken dyrene, landbruksnæringen eller forbrukerne.

Gode insentiver og tydelige krav

Å bedre dyrevelferden krever både gode insentiver og tydelige krav. Forskning viser at økonomiske insentiver er avgjørende for bøndenes motivasjon for å bedre dyrevelferden i landbruket. Ingen av de faste tilskuddsordningene til landbruket er øremerket til dyrevelferd.

For enkelte produksjonsdyr er det ikke tilskuddsordninger. Det bør derfor utredes om tilskudd og produksjonsstøtte kan innrettes i retning av å belønne dyrevennlig produksjon, og om slik støtte kan gjøres tilgjengelig for dette formålet for alle typer produksjonsdyr. I tillegg bør en støtteordning kunne belønne bønder som allerede driver med betydelig bedre dyrevelferd enn offentlige minstekrav tilsier, slik at økte driftskostnader som følge av bedre dyrevelferd i større grad kan kompenseres gjennom statlig støtte. En slik støtteordning må forutsette at driften sikrer bedre dyrevelferd enn dagens minstekrav.

Merkeordning for dyrevennlige produkter

Norske forbrukere har i dag svært liten forutsetning for å vite i hvor stor grad dyrevelferden er ivaretatt når de kjøper animalske produkter. Samtidig vil bedre merkeordninger gjøre det lettere for bønder å oppnå økonomiske fordeler i markedet ved å satse på dyrevelferd.

Det finnes allerede flere internasjonalt anerkjente merkevareordninger, som er eid av dyrevelferdsorganisasjoner. I Norge er Dyrevernerket den eneste merkeordningen for norske produkter. Kriteriene for en slik merkeordning må bygge på faglige og uavhengige vurderinger. Dette kan bidra til at forbrukerne kan ta gode og informerte valg. Forslagsstillerne ønsker å styrke utbredelsen av merkeordninger som hjelper forbrukerne å ta gode og informerte valg, og mener at det er viktig å se på hvordan myndighetene kan bidra til dette.

Kontroll og tilsyn

Mattilsynet gjør tilsyn med dyrehold og veileder eller gir pålegg om forbedringer for produksjonsdyr. Til-

synet har en viktig rolle i å avdekke og forebygge dårlig dyrevelferd. Den siste tiden har man sett veterinærer slutte i Mattilsynet som følge av mangel på tillit og ressurser til sitt arbeid. Arbeidet må sikres tilstrekkelige ressurser slik at Mattilsynet har kapasitet til å drive aktiv veiledning og tilsyn knyttet til dyrevelferden. Det er også viktig at Mattilsynet settes i stand til å ta i bruk ny teknologi og oppdatert kunnskap i sitt tilsynsarbeid. Det bør bringes mer klarhet i hva dette arbeidet krever av ressurser, og eventuelt hvilke barrierer arbeidet møter.

Slakt

Dyrs egenverdi må klarere fram i norsk lov, også når det gjelder slaktemetoder. Dagens slaktemetoder for gris, storfe og hanekyllinger er ikke gode nok, samtidig som det ikke foreligger tilfredsstillende alternativer. CO₂-gass er den mest brukte bedøvelsesmetoden på gris hos norske slakterier. I en rapport fra 2020 konkluderte EFSA med at CO₂-bedøvelse av gris fører til smerte, frykt og pustevansker (kvelningsfølelser). Både Mattilsynet og Sveriges lantbruksuniversitet har påpekt at CO₂-bedøvelse utsetter grisene for lidelse. Det må forskes på alternativer til CO₂-bedøvelse av dyr i slakteri og kverning av fjørfe (maserasjon), og det bør på sikt settes en sluttdato for disse slaktemetodene.

Transport

Forslagsstillerne vil også sikre mer dyrevennlig transport av dyr. Sentraliseringen av slakterier gjør at produksjonsdyr i landbruket må transporteres stadig lenger. Regelverket må tilpasses denne utviklingen slik at frakten kan gjennomføres på en måte som ikke stresser dyr unødige.

Gris

I landbruket er særlig svinenæringen stilt under lupen i et dyrevelferdsperspektiv.

Mattilsynet er nå i gang med en nasjonal tilsynskampanje i norske grisefjøs. Foreløpig er det presentert funn fra 168 av tilsynene i denne kampanjen, og så langt har Mattilsynet funnet brudd på regelverket i 54,8 prosent av dyreholdene de har undersøkt. I 28 av disse tilsynene er produsentene gitt et hastevedtak, altså vedtak som det er nødvendig å gjennomføre umiddelbart. I 2019 avslørte NRK Brennpunkt uverdige forhold i norske svinefjøs, men to år senere ser man fremdeles brudd på minstekravene.

En fersk undersøkelse fra Forbruksforskningsinstituttet SIFO viste at 7 av 10 ønsker et sterkere vern for grisene og 6 av 10 oppga at de er bekymret for dyrevelferden når de handler. Det forskriftsfestede minstekravet til areal er kun 1,0 m² når grisen veier mer enn 110 kilo.

Nyere forskning tilsier at arealkravene for gruppehold av slaktegris, smågris og purker bør økes, trolig med minst 50 prosent og helst mer.

Økte arealkrav ved gruppehold kan bidra til å redusere aggresjon, skader og stress og legge til rette for at grisen kan få dekket grunnleggende behov. I intensiv drift står grisene ofte på betonggulv med et adskilt område med spaltegulv eller drenerende åpninger. Det harde underlaget kan føre til liggesår hos purker, beinlidelser og halthet og leddsykdommer hos spedgris. 40 prosent av grisebøndenes egne sykdomsregistreringer gjelder ben-, klauv- eller leddlidelser hos grisene. Et supplementerende alternativ til betong er gummi, talle eller dypstrø. Det bør også være god tilgang på rotematerialer. Mattilsynets veileder om optimal bruk av strø og rotematerialer med utgangspunkt i forskrift om hold av svin § 8 og § 21 viser at regelverket åpner for svært lite bruk av både strø og rotematerialer. Dagens forskrift krever ikke at grisene skal ha tilgang på mykt underlag, og Mattilsynet har påpekt at forskriften ikke er til hinder for at grisene ligger på hardt underlag med litt strø. De anbefaler derfor et krav om at alle griser bør få tilgang på myk liggeplass.

Uteareal for gris kan være et aktuelt alternativ for de bøndene som har mulighet til å gi det. Innovasjon Norge utførte et prosjekt i samarbeid med en grisebonde som valgte å legge om fra standard innendørs produksjon til utedrift. Utedriften skulle ligne mest mulig på den konvensjonelle driftsformen for slaktegris. I dette prosjektet sammenlignet man tilstanden til griser som ble holdt innendørs, og griser som ble holdt utendørs. Det ble sett på bondens økonomi, dyrehelse og -velferd, forbruk og tilvekst. Konklusjonen for bondens økonomi var at kapitalkostnaden i konvensjonell slaktegrisproduksjon kan tas ned med 80 prosent. Helsestatusen til utegrisen var også bedre enn hos innegrisen. Å gi grise- ne tilgang til utearealer har et stort velferdspotensial, fordi det gir tilgang til frisk luft, dagslys og gjerne bedre mulighet til å uttrykke naturlig atferd. Det bør utredes hvordan man kan sikre griser bedre tilgang til utearealer, for eksempel gjennom tilskudds- eller merkeordninger, eventuelt endringer i lovverket.

Fjærkre

Forslagsstillerne viser til utfordringer i dagens kylling- og kalkunindustri med hurtigvoksende raser og dårlig dyrevelferd. Dyrevelferdsorganisasjoner har lenge pekt på at bruken av mer langsomtvoksende raser vil ha stort potensial for å bedre velferden for slaktekylling og -kalkun. EUs ekspertpanel på dyrevelferd, EFSA, har også gjentatte ganger konstatert at rask tilvekst er en av de viktigste årsakene til dyrevelferdsproblemer hos både slaktekylling og dens foreldredyr.

Forslagsstillerne mener derfor at hurtigvoksende raser må fases ut til fordel for raser hvor foreldredyrene ikke må utsettes for restriksjoner i foring, og hvor dyrene ikke får unormal gange som del av veksten.

Nytt EU-regelverk med skjerpede krav til bevegelse for dyr

EU-kommisjonen har annonsert at de innen utgangen av 2023 vil legge frem et lovforslag om forbud mot hold av dyr i bur og trange binger fra 2027. Dersom forslaget vedtas, vil det også bli gjeldende i Norge. Forbudet vil omfatte blant annet blant annet høner, griser og kalver. Det vil innebære forbud mot hold av burhøns, fiksering av gris i fødebinger og hold av kalver i trange binger. Forslagsstillerne ønsker at Norge skal gjøre nødvendig utredningsarbeid for å forberede seg på en eventuell implementering av det nye regelverket.

Dyr i straffeloven

Forslagsstillerne viser til at dyr har egenverdi og skal få lov til å leve ut sine naturlige adferdsbehov. I dag er ikke dyrs egenverdi klargjort i straffeloven, noe som i praksis medfører at vold mot dyr blir betraktet som mindre alvorlig enn skade på eiendom. Derfor ønsker forslagsstillerne å klargjøre straffeloven slik at vold mot dyr er mer alvorlig enn skadeverk mot annen eiendom.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

forslag:

1. Stortinget ber regjeringen legge frem en stortingsmelding om dyrevelferd for produksjonsdyr. Formålet er å bedre dyrevelferden, og regjeringen bes derfor komme med konkrete tiltak generelt, men også spesielt innen de temaene som beskrives i dette forslaget. Dette inkluderer:
 - å utrede hvordan produksjonstilskudd i landbruket kan innrettes på en måte som belønner god dyrevelferd.
 - å utrede hvordan norsk regelverk vil måtte endres ved implementering av EUs varslede forbud mot hold av dyr i bur og trange binger.
 - å utrede Mattilsynets kontroll- og veiledningsfunksjon og ressursbehov for å sikre tilstrekkelig oppfølging av dyrevelferden i landbruket.
 - å utrede merkeordninger som gjør det lettere for forbrukeren å velge dyrevennlige produkter. En slik merkeordning kan være statlig eller privat.
 - å utrede hvordan griser kan sikres bedre tilgang til uteareal, for eksempel gjennom tilskudds- eller merkeordninger, eventuelt gjennom endringer i lovverket.
2. Stortinget ber regjeringen innføre høyere krav for transport av produksjonsdyr i landbruket med sikte på bedre dyrevelferd.
3. Stortinget ber regjeringen sørge for at det forskes på alternativer til CO₂-bedøvelse av dyr i slakteri og kverning av hanekyllinger (maserasjon), med mål om at det innføres bedre metoder for avlving, og at det på sikt innføres et forbud mot dagens praksis.
4. Stortinget ber regjeringen skjerpe kravene til dyrevelferd i forskrift om hold av svin, herunder at det stilles økte krav til arealer, underlag og rotematerialer for slakte- og avlsgriser.
5. Stortinget ber regjeringen skjerpe kravene til dyrevelferd i forskrift om hold av høns og kalkun, herunder med utfasing av hurtigvoksende raser til fordel for raser hvor foreldredyrene ikke må utsettes for restriksjoner i foring, og hvor dyrene ikke får unormal gange som del av veksten.
6. Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å klargjøre dyrs egenverdi i straffeloven og bestemmelsen om nødrett, slik at vold mot dyr blir betraktet som mer alvorlig enn skade på eiendom.

17. november 2021

Ingvild Wetrhus Thorsvik

André N. Skjelstad

Ola Elvestuen

Alfred Jens Bjørlo

